

יחסי סין-אירופה: הזדמנויות וסיכונים

דורון אלה

מאמר זה בוחן את יחסי סין-אירופה מנקודת מבט מדינית, כלכלית וביטחונית. מעורבותה הגוברת של סין באירופה לאור התעצמותה הכלכלית והמדינית בזירה הבינלאומית יוצרת הזדמנויות, אך גם סיכונים. מבחינה כלכלית, היחסים המסחריים בין סין ואירופה מתעצמים, והדבר מתבטא בהשקעה סינית גוברת באירופה, ובעיקר במדינות מרכז ומזרח אירופה. למרות זאת, מבחינה מדינית יש מחלוקות מהותיות בין הצדדים, בעיקר בנוגע לנושאים של שמירה על זכויות אדם ומעמדה של סין בארגון הסחר העולמי. מדינות אירופה המערבית חוששות כי מעורבותה הכלכלית הגוברת של סין, בעיקר במדינות מרכז ומזרח אירופה, מאפשרת לה למנף את כוחה הכלכלי על מנת להשיג יעדים מדיניים. מעבר לכך, מבחינה ביטחונית, ההתקרבות הצבאית בין סין ורוסיה יוצרת חששות מהותיים במדינות אירופה, במיוחד לאור שינוי המדיניות האמריקאית של ממשל טראמפ כלפי אירופה.

מבוא

היחסים הרשמיים בין האיחוד האירופי לסין כוננו באופן רשמי ב-1975, וב-2003 הוקמה תוכנית המסגרת לשותפות אסטרטגית כוללת בין הצדדים. תוכנית זו הרחיבה והעמיקה את שיתוף הפעולה בין סין ואירופה במגוון רחב של תחומים, ובנוסף העמיקה את תלות הגומלין הכלכלית בין הצדדים.¹ ואכן, בתקופה זו חוותה סין צמיחה כלכלית מואצת והפכה לשחקנית חשובה בזירה הבינלאומית. עבור אירופה, התעצמותה הכלכלית והמדינית של סין ומעורבותה הגוברת בזירה הבינלאומית יוצרות הזדמנויות אך גם סיכונים. מצד אחד, התחזקותה של סין יוצרת הזדמנות כלכלית עבור אירופה, שकेת יכולה להרחיב ולהעמיק את קשריה המסחריים עימה, במיוחד במסגרת יוזמת 'דרך המשי החדשה', ולמשוך השקעות ישירות (FDIs) סיניות במטרה ליצור מקומות עבודה ולשמר צמיחה כלכלית חיובית. מצד שני, מעורבותה הגוברת של סין באירופה מציבה סיכון, שכן השקעותיה במדינות מרכז ומזרח אירופה גוררות לעיתים מחירים מדיניים, גם אם אלו אינם נראים על פני השטח כרגע.

זאת ועוד, מעורבותה הגוברת של סין באירופה יוצרת פילוג אידיאולוגי ומחלוקות פומביות בין מדינות מזרח אירופה הצמאות להשקעות סיניות, לבין מדינות מערב אירופה שמסרבות להעלים עין מפגיעותיה המתמשכות של סין בזכויות אדם, לצד דרישתן להדדיות בנושאי כניסת חברות זרות לשוק הסיני. נוסף לכך, התקרבותן הצבאית של סין ורוסיה מצד אחד, ונסיגתה המסתמנת של ארצות־הברית ממחויבויותיה האזוריות מצד שני יוצרות איום ביטחוני בלתי מבוטל. מחקר זה ימפה את יחסי סין־אירופה במישור המדיני, כלכלי וביטחוני, ויבחן כיצד התפשטותה הכלכלית והמדינית של סין אל עבר אירופה משפיעה על היחסים בין הצדדים.

יחסים מדיניים: אי־התאמה נורמטיבית

מדיניותה של אירופה כלפי סין מבוססת על מספר עקרונות: קידום הדמוקרטיה ושלטון החוק, שמירה על זכויות אדם ומחויבות לעקרונות מגילת האו"ם. המדינות החברות באיחוד האירופי מודעות לשוני הרב הקיים ביניהן לבין סין מבחינה פוליטית, כלכלית ותרבותית. בהתאם הצהיר האיחוד כי יחסי עם סין יתקיימו תוך "ניהול מבני של המחלוקות בין הצדדים"², זאת גם לאור ההכרה שסין נמצאת בתהליך מורכב של רפורמות כלכליות, העולות להשפיע על טיב היחסים בין הצדדים בטווח הבינוני־ארוך. המחלוקות העיקריות בין סין ואירופה מתרכזות סביב נושאים כמו פגיעה של סין בזכויות אדם ואזרח, אי־אכיפה של חוקים בינלאומיים בנושאים של זכויות יוצרים והון אינטלקטואלי, התעלמות מהחלטות של ערכאות בינלאומיות – בעיקר בנושא הסכסוך בים סין הדרומי ונורמות הקשורות להפצת נשק גרעיני, ובנושאים הנוגעים לסחר בינלאומי ועקרון ההדדיות בהשקעות זרות.

מחלוקת מרכזית בין סין ואירופה סובבת סביב שאלת מעמדה של סין במסגרת ארגון הסחר העולמי (WTO). עם כניסתה של סין לארגון ב־2001 הוסכם כי יהיה לה מעמד של כלכלה מתוכננת (non-market economy). הדבר אפשר לכל מדינה להשתמש נגדה בצעדי 'נגד היצף' (anti-dumping) שבמסגרתם ניתן, על פי כללי הארגון, להעלות מכסים ולהגביל יבוא של מוצרים. למרות זאת הוסכם כי תוך כ־15 שנים, בכפוף לרפורמות כלכליות שתבצע סין, היא תקבל מעמד של כלכלת שוק חופשי. מכיוון שאירופה וארצות־הברית מהוות שווקים עיקריים עבור סחורותיה של סין, החלטתן בנושא חשובה לבייג'ינג, שמפעילה מכבש לחצים כדי להביא לשינוי במעמדה בארגון. במסגרת זו, ב־2009 הגישה ממשלת סין תלונה למערכת יישוב הסכסוכים של ה־WTO בקשר לצעדי נגד היצף על יבוא מוצרי פלדה סיניים שנקט האיחוד האירופי. פאנל שופטים מטעם הארגון קבע כי אכן בחלק מהמקרים לא פעל האיחוד על פי תקנות ה־WTO, אולם דחה את מרבית טענותיה של סין.³

טקס חתימה על הסכמים כלכליים בין סין לאיחוד האירופי, בריסל, 2 ביוני 2017. בין הנוכחים נשיא מועצת אירופה דונאלד טוסק וראש ממשלת סין לי קקיאנג.
הצילום: OLIVIER HOSLET/POOL/AFP

בדצמבר 2016, כאשר הגיע המועד להכריז על סין ככלכלת שוק חופשי, אירופה וארצות-הברית התנגדו בטענה כי סין עדיין נוקטת מדיניות כלכלית שמפלה לרעה חברות מסחריות זרות. כמו כן, אירופה האשימה את סין בהצפת השווקים העולמיים בפלדה זולה המיוצרת בסבסוד ממשלתי, ובאי-אכיפת חוקים בינלאומיים במקרים של הפרת זכויות יוצרים בתחומיה. מנגד טענה סין כי התנגדותה של אירופה נובעת מקשיים שמקורם בחוסר יכולתה להתגבר על המשבר הכלכלי המתמשך ועל משבר הפליטים, שמאלצים אותה לנקוט מדיניות פרוטקציוניסטית.⁴ למרות זאת, הוועדה האירופית החלה בהליך חקיקה שבסופו אמור להתבטל הסעיף שלפיו סין תקוטלג ככלכלה מתוכננת במסגרת ה-WTO – הליך המצביע על שינוי קל במדיניותה של אירופה בנושא.

יחסים כלכליים: סחר, השקעות סיניות ועקרון ההזדויות

היחסים הכלכליים בין סין והאיחוד האירופי עברו שינוי ניכר בעשורים האחרונים. אם בעבר העניקה אירופה לסין סיוע פיננסי וטכני במטרה לעזור לה להתפתח, צמיחתה הכלכלית המואצת של סין בשנים האחרונות שינתה את אופי היחסים. החל מתחילת שנות האלפיים, כאשר סין הצטרפה לארגון הסחר העולמי, היקף הסחר בינה ובין מדינות אירופה גדל בהדרגתיות, כשמדינות בעלות כלכלות עתירות הון ומגזר

שירותים מפותח כגון גרמניה ובריטניה היו הנהנות העיקריות, בעוד מדינות מזרח אירופה שנחשבו עתירות עבודה נפגעו מכניסתה של סין לשוק האירופי, והדבר השפיע לרעה על צמיחתן הכלכלית.⁵ היחסים הכלכליים בין סין והאיחוד מבוססים כיום בעיקר על סחר והשקעות. סין היא שותפת הסחר הגדולה ביותר של אירופה מבחינת יבוא, ושנייה בגודלה רק לארצות-הברית מבחינת יצוא. ב-2005 עמד היקף הסחר בין הצדדים על כ-112.7 מיליארד דולר, וב-2015 הוא גדל לכ-514.7 מיליארד דולר, שמתוכם 344.6 מיליארד יבוא ו-170.1 יצוא, כך שאירופה נמצאת בגירעון מסחרי של כ-174.5 מיליארד דולר אל מול סין.

המשבר הכלכלי ב-2008 הביא לקריסת הכלכלה של מדינות אירופיות מסוימות ולהאטה משמעותית בצמיחתן של אחרות. בה בעת, תוצאות המשבר הביאו לכך שבנקים בבעלות ממשלתית סינית ראו פוטנציאל השקעה באפיקים מגוונים באירופה המשתקמת, תוך היותם מתווכים בין חברות ממשלתיות סיניות ובין משקיעים פוטנציאליים בכל רחבי אירופה. ואכן, אירופה ראתה זינוק משמעותי בהשקעות סיניות בתחומיה, משישה מיליארד דולר ב-2010 ל-55 מיליארד דולר ב-2016.⁶ לעומת זאת, חברות מסחריות אירופיות עדיין מתקשות לחדור לשוק הסיני האטרקטיבי, והן נתקלות בקשיים רגולטוריים וחוקתיים בבואן להשקיע או להקים מיזמים בסין. על פי סקר שנערך על ידי לשכת הסחר האירופית בסין, לפחות מחצית מהחברות האירופיות מרגישות לא רצויות בסין ומדווחות כי הן מקבלות יחס לא הוגן לעומת חברות סיניות מקומיות.⁷ לכן, עקרון ההדדיות ובעיקר בתחום ההשקעות מהווה נדבך מרכזי במדיניות האירופית כלפי סין.

עם ההתקדמות לקראת חתימה על הסכם השקעות מקיף בין הצדדים, האיחוד מודאג מחוסר התאמה בין מדיניות ההשקעות הזרות הליברלית הקיימת באירופה, לעומת החסמים החוקתיים והרגולטוריים בתחום ההשקעות הזרות הקיימים בסין. על פי בדיקה של מכון Mercator ו-Rhodium Group, ההשקעות האירופיות בסין נמצאות בדעיכה מתמדת בארבע השנים האחרונות. לשכת הסחר האירופית טוענת כבר מספר שנים כי האווירה הרגולטורית בסין אינה משתפרת, למרות הצהרות בכירים במפלגה הקומוניסטית על כוונה להקל את תנאי כניסת חברות זרות לשוק הסיני. לעומת זאת, היקף ההשקעות ההולך וגדל של סין במדינות אירופה, ובמיוחד במדינות מזרח אירופה ומרכז אירופה יוצר מחלוקות, לעיתים חריפות, בין המדינות החברות באיחוד. רק לאחרונה, הצעה של מנהיגי צרפת וגרמניה להגביל השקעות סיניות באפיקים שנחשבים נכסים אסטרטגיים ולהפעיל לחץ על סין לפתוח את שווקיה להשקעות אירופיות נתקלה בהתנגדות של מדינות הזקוקות למשקיעים זרים דוגמת פולין, הונגריה, יוון ופורטוגל.⁸

חשיבותה הכלכלית של אירופה בעיני סין באה לידי ביטוי במיוחד במסגרת יוזמת 'דרך המשי החדשה', שהיא נדבך מרכזי במדיניות הכלכלית הבינלאומית של סין. מטרת היוזמה היא ליצור חיבור ימי ויבשתי בין השוק האירופי האטרקטיבי לשוק הסיני, בעיקר דרך מדינות מרכז אסיה. למרות זאת, באירופה עדיין חלוקות הדעות לגבי השתתפות מלאה ביוזמה זו. בפורום שארגנה סין בחודש אפריל 2017 טען סגן-נשיא הנציבות האירופית כי כל תוכנית לחבר בין סין לאירופה צריכה לעמוד בסטנדרטים בינלאומיים ובתנאי שוק חופשי באופן שישלים תשתיות קיימות.⁹ למרות הצהרות מסוג זה, סין מגבירה את השקעותיה בתשתיות ברחבי אירופה.

דוגמה להשקעה סינית במסגרת יוזמת דרך המשי החדשה היא רכישת השליטה על נמל פיראוס היווני על ידי חברת COSCO השייכת לממשלת סין. מטרתה של סין ברכישה זו היא יצירת שער כניסה לשוק האירופי דרך הים התיכון. יש הטוענים כי לסין יש גם אינטרסים מדיניים ברכישה זו, שכן היא מאפשרת לה להמיר את השפעתה הכלכלית למנוף מדיני. ולראיה, למרות הצהרותיה של סין כי אינה נוהגת להתערב בפוליטיקה הפנימית של מדינות זרות, ראש ממשלת סין לי קה-צ'יאנג הביע בנאומו בפסגת סין-האיחוד האירופי שהתקיימה ביוני 2016 משאלה כי יוון תחליט להישאר בגוש האירו. כעבור שנה הטילה יוון וטו על החלטת האיחוד האירופי לגנות את מדיניותה של סין כלפי זכויות אדם.¹⁰ מקרה דומה אירע גם כאשר נשיא סין שי ג'ין-פינג טען בעת ביקור בבריטניה באותה שנה כי הישירותה של הממלכה באיחוד האירופי תתרום רבות לפיתוח ולהעמקת הקשר בין אירופה וסין.¹¹ התבטאויות אלה מצביעות על כך שסין רואה באחדות אירופה אינטרס חיוני, וממנפת את כוחה הכלכלי על מנת להשפיע על מדינות אירופה בתחום זה.

מצד שני, סין משתמשת באסטרטגיה של "הפרד ומשול" ביחסיה עם מדינות מרכז אירופה ובעיקר עם מזרח אירופה. ב-2012 הקימה סין את מנגנון '1+16' בינה ובין 16 מדינות במרכז אירופה ובמזרחה, שחלקן אינן חברות באיחוד האירופי ואשר היו עד לא מכבר תחת השפעתה של ברית-המועצות, וכיום הן נחשבות חלק ממרחב האינטרסים של רוסיה באזור.¹² במסגרת המנגנון פתחה סין קו אשראי בשווי של 10 מיליארד דולר, שדרכו יכולות מדינות ה-16 ללוות כסף מבנקים ממשלתיים סיניים לטובת פיתוח תשתיות וטכנולוגיה בתחומן. סין משקיעה גם בפיתוח מסדרונות סחר המבוססים על רכבות מהירות בטכנולוגיה סינית מתקדמת, בתוך מדינות מזרח אירופה וביניהן לסין.¹³ היות שמדינות ה-16 צמאות להשקעות זרות ואינן רואות בקידום נורמות ליברליות יעד עיקרי במדיניות החוץ כמו מדינות מערב אירופה, סין יכולה להשתמש במנגנון הכלכלי המשותף כאמצעי להחלשת האחדות באיחוד בנושאים פוליטיים בינלאומיים.

יחסים ביטחוניים: השפעה עקיפה והגברת האיום הרוסי

למרות שהאינטרסים הביטחוניים של סין ואירופה אינם נפגשים בצורה ישירה במפה הגיאוגרפית, ויכולות הקרנת העוצמה הסינית אינן במרכז דאגותיהן של מדינות האיחוד, אירופה דווקא מושפעת מעוצמתה של סין בזירה הבינלאומית ומיכולתה להמיר את השפעתה הכלכלית במטרה לקדם אינטרסים ביטחוניים ומדיניים. בה בעת, התחזקותה הצבאית של סין מרחיבה את טווח פעילותה הן במישור הגיאוגרפי והן במישור הרעיוני. מבחינה גיאוגרפית, סין בונה רשת מסועפת של בריתות וקשרים ביטחוניים עם מדינות שונות באזור מזרח ודרום-מזרח אסיה, מדינות מרכז אסיה, המזרח התיכון, אפריקה ורוסיה. במסגרת זו מקימה סין בריתות צבאיות חדשות ומרחיבה קיימות, מגבירה את יצוא הנשק, מרחיבה את פעילותה במסגרת כוחות שמירת שלום של האו"ם, בונה נמלים במדינות זרות (כגון הנמל בג'יבוטי והנמל בגוואדר שבפקיסטן) ומעצימה את מעורבותה הדיפלומטית בסכסוכים אזוריים (כגון מלחמת האזרחים בסוריה ובסכסוך הישראלי-פלסטיני). מבחינה רעיונית משנה סין את תפיסתה הצבאית המסורתית, המתמקדת בכוחות יבשתיים מסיביים, ומבצעת רפורמות צבאיות שיתאימו את כוחותיה לעימותים מודרניים, הרחק מגבולותיה ועל בסיס כוחות ימיים ואוויריים ולוחמת סייבר.

האיום המשמעותי ביותר על אירופה כיום, מלבד איום הטרור, הוא רוסיה. בשנים האחרונות חלה התקרבות אסטרטגית בין סין ורוסיה. שתי המדינות הקימו יחד עם מדינות מרכז-אסייתיות את ארגון שנגחאי לשיתוף פעולה (SCO), שנחשב כמענה של סין ורוסיה לארגון נאט"ו. הארגון עוסק בנושאים ביטחוניים שונים כגון המלחמה בטרור, איום הסייבר, פירוז גבולות ושיתוף פעולה צבאי.¹⁴ נוסף לכך, סין ורוסיה עורכות תרגילים צבאיים משותפים ומבצעות תמרונים ימיים בים סין הדרומי, בים התיכון ובים הבלטי, ואף קיימו תרגילי הגנה משותף נגד טילים ליד מוסקבה. שתי המדינות גם משתפות פעולה בנושאי ביטחון סייבר.¹⁵ התקרבות אסטרטגית זו בין סין ורוסיה מגבירה את תחושת האיום הרוסי בקרב מדינות אירופה, במיוחד לאור מדיניות ארצות-הברית תחת ממשל טראמפ ביחס לאירופה.

הנעלם במשוואה: ארצות-הברית של טראמפ

עם כניסת טראמפ לתפקידו התפתחה אי-ודאות שהביאה למתיחות שיא ביחסי ארצות-הברית ואירופה. בין היתר, טראמפ איים על גרמניה בנושאי סחר, פרש מהסכם פריז בנושא שינויי האקלים ודרש ממדינות אירופה להגדיל את חלקן במימון נאט"ו.¹⁶ התפתחות זו וכן פרישתה הצפויה של בריטניה מהאיחוד הביאו את אירופה לפנות אל סין, בתקווה שזו תמלא את הוואקום הכלכלי והמנהיגותי המתהווה בעקבות מדיניותו של טראמפ כלפי אירופה. בהתאם, סין משכילה לנצל את המתיחות בין הצדדים

ולבסס את השפעתה באזור. אירופה מתייחסת ברצינות להצהרותיה של סין בנוגע לרצונה לקדם נורמות של סחר חופשי ולקבל אחריות על המשך הצמיחה העולמית. לכן, בכינוס מדינות ה-G20 האחרון יצאו מדינות אירופה, ובראשן גרמניה וצרפת, בהצהרות משותפות עם סין בנוגע להמשך שיתוף הפעולה במסגרת הסכם פריז בנושא שינויי האקלים, שממנו טראמפ נסוג, ולגבי שותפויות מסחריות בתחומים שונים. למרות זאת, ארצות-הברית היא עדיין המשקיעה הגדולה ביותר באירופה ויש לה יחסי סחר ענפים עם רוב מדינות האיחוד, לצד מעורבותה ההיסטורית בשמירת ביטחונה של אירופה. לכן, למרות התקררות היחסים, סביר להניח שארצות-הברית תישאר שותפה חשובה של אירופה. למרות זאת, נסיגתה הצפויה של ארצות-הברית מהסכמים רב-צדדיים כגון הסכם האקלים מאפשרת לסין לקבל תפקיד מרכזי יותר בזירה הבינלאומית, ולקדם הסכמים ומוסדות בינלאומיים משלה כגון הבנק האסייתי לתשתיות והשקעות (AIIB) שאליו הצטרפו מדינות אירופיות רבות, למורת רוחה של ארצות-הברית. אולם, סין אינה יכולה וכנראה גם אינה רוצה למלא את הוואקום המדיני-ביטחוני שיווצר בעקבות נסיגה אפשרית של ארצות-הברית ממחויבויותיה לאירופה, וכנראה תעדיף להתמקד בהגברת מעורבותה הכלכלית באזור.

סיכום ומסקנות

הפיכתה של סין לשחקנית חשובה בזירה הבינלאומית בכלל ועבור אירופה בפרט טומנת בחובה הזדמנויות כלכליות, אך גם סיכונים מדיניים וביטחוניים. עם נסיגתה של ארצות-הברית ממחויבויותיה כלפי אירופה יתאפשר לסין למלא את הוואקום, לפחות באופן חלקי, על ידי העמקת הקשרים המסחריים, קידום מוסדות פיננסים בינלאומיים חדשים והגברת השקעות במדינות האיחוד. בה בעת, אירופה עדיין נרתעת מלסמוך על סין שתמלא את הוואקום המדיני והביטחוני שמותירה ארצות-הברית, במיוחד עקב גיבוש שיתוף הפעולה הצבאי בין סין ורוסיה, והצהרות אמריקאיות על המשך מחויבותה לנאט"ו. לכן, היחסים העתידיים בין אירופה וסין יתבססו בעיקר על הרחבה והעמקה של היחסים המסחריים. לעומת זאת, סביר להניח שאירופה תמשיך לנהוג בחשדנות כלפי סין בכל הנוגע ליחסיה עם רוסיה ולמעורבותה הכלכלית והמדינית הגוברת במדינות מזרח אירופה.

הערות

1. "EU-China 2020 Strategic Agenda for Cooperation," European Union External Action, 2016. p. 2, http://eeas.europa.eu/archives/docs/china/docs/eu-china_2020_strategic_agenda_en.pdf
2. "Delegation of the European Union to China, *China and the EU*," Europa, May 11, 2016, https://eeas.europa.eu/delegations/china/15394/china-and-eu_en
3. דורון אלה, "שאלת מעמדה של סין בארגון הסחר העולמי", שורטי, המכון למחקרי ביטחון לאומי, 25 ביולי 2016.

- “Deepened China-Europe relations benefit the world,” *China Daily*, May 31, 2017, [http://](http://www.chinadaily.com.cn/world/2017livisitgb/2017-05/31/content_29555149.htm) 4
www.chinadaily.com.cn/world/2017livisitgb/2017-05/31/content_29555149.htm
- Shi Zhiqin, “China-EU Relations: Crisis and Opportunity,” *The Diplomat*, March 15, 2016, 5
<http://thediplomat.com/2016/03/china-eu-relations-crisis-and-opportunity/>
- Philippe Le Corre and Alain Sepulchre, *China’s Offensive in Europe*, (Washington: The 6
Brookings Institution), 2016 pp. 1-3.
- “EU Leaders Turn to China After Trump Visit Clouds U.S. Relations,” *Bloomberg*, June 1, 7
2017, [https://www.bloomberg.com/news/articles/2017-05-31/eu-leaders-turn-to-china-after-](https://www.bloomberg.com/news/articles/2017-05-31/eu-leaders-turn-to-china-after-trump-visit-clouds-u-s-relations)
[trump-visit-clouds-u-s-relations](https://www.bloomberg.com/news/articles/2017-05-31/eu-leaders-turn-to-china-after-trump-visit-clouds-u-s-relations)
- Emre Peker and Stacy Meichtry, “Macron’s EU Agenda Meets Stiff Resistance,” *Fox Business*, 8
June 23, 2017, [http://www.foxbusiness.com/features/2017/06/23/macrons-eu-agenda-meets-](http://www.foxbusiness.com/features/2017/06/23/macrons-eu-agenda-meets-stiff-resistance.html)
[stiff-resistance.html](http://www.foxbusiness.com/features/2017/06/23/macrons-eu-agenda-meets-stiff-resistance.html)
- Philippe Le Corre, “Europe’s mixed view on China’s One Belt, One Road Initiative,” 9
The Brookings Institution, 23 May, 2017, [https://www.brookings.edu/blog/order-from-](https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2017/05/23/europes-mixed-views-on-chinas-one-belt-one-road-initiative/)
[chaos/2017/05/23/europes-mixed-views-on-chinas-one-belt-one-road-initiative/](https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2017/05/23/europes-mixed-views-on-chinas-one-belt-one-road-initiative/)
- Helena Smith, “Greece blocks EU’s criticism at UN of China’s human rights record,” *The* 10
Guardian, June 18, 2017, [https://www.theguardian.com/world/2017/jun/18/greece-eu-](https://www.theguardian.com/world/2017/jun/18/greece-eu-criticism-un-china-human-rights-record)
[criticism-un-china-human-rights-record](https://www.theguardian.com/world/2017/jun/18/greece-eu-criticism-un-china-human-rights-record)
- Philippe Le Corre and Alain Sepulchre, p. 6. 11
- Kerry Brown, “China’s Geopolitical Aims: The Curious Case of the 16-Plus-1,” *The Diplomat*, 12
May 3, 2017, [http://thediplomat.com/2017/05/chinas-geopolitical-aims-the-curious-case-of-](http://thediplomat.com/2017/05/chinas-geopolitical-aims-the-curious-case-of-the-16-plus-1/)
[the-16-plus-1/](http://thediplomat.com/2017/05/chinas-geopolitical-aims-the-curious-case-of-the-16-plus-1/)
- Ministry of Foreign Affairs of the People’s Republic of China, *China’s Twelve Measures for* 13
Promoting Friendly Cooperation with Central and Eastern European Countries. 26 April,
2012, http://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/topics_665678/wjbspg_665714/t928567.shtml
- The Shanghai Cooperation Organization, About SCO. http://eng.sectsc.org/about_sco/: ראו 14
- Mikko Huotari, Jan Gaspers, Thomas Eder, Helena Legarda and Sabine Mokry, “China’s 15
Emergence as a Global Security Actor: Strategies for Europe,” *Merics*, No. 4. July 2017.
pp. 16-17.
- Feng Zhongping, “Premier Li’s Visit Brought China and Europe Closer,” *China US Focus*, 16
15 June, 2017, [http://www.chinausfocus.com/foreign-policy/premier-lis-visit-brought-china-](http://www.chinausfocus.com/foreign-policy/premier-lis-visit-brought-china-and-europe-closer)
[and-europe-closer](http://www.chinausfocus.com/foreign-policy/premier-lis-visit-brought-china-and-europe-closer)